

GJENUTSETTING AV FISK

FISKEFORVALTNINGEN har lange tradisjoner for å rette fisket mot ønskede fiskearter, størrelsesgrupper av fisk, kjønn eller livsstadier. Dette gjøres bl. a ved å pålegge sportsfiskerne å gjenutsette fisk som er under minstemålet, hunnlaks eller laks som er utgytt (vinter-støing). I vassdrag hvor laksestammen er truet, men hvor sjøaurestammen er tallrik, pålegger fiskereglene gjenutsetting av villaks, mens sjøaure kan beholdes. Fisk som har åpenbare kjennetegn på at de er rømt oppdrettsfisk er alltid uønsket i vassdrag. Alle fiskere bør avlive rømt oppdrettslaks. Slike fiskeregler har som formål å beskatte fiskebestandene på en best mulig måte og å gjøre bestandene mer robuste.

► Forberedelser - anbefalt utstyr

Forbered deg dersom du skal fiske i vassdrag hvor det kan oppstå situasjoner hvor du må gjenutsette fisk!

- Fjern mothaker på fiskekroker - fil ned eller klem inn med tang.
- Bruk solid fortom som tåler at fisken tas raskt inn mot land.
- Ta med krokløsertang som er tilgjengelig under fisket.
- Bruk sirkelkroker ved meitefiske - disse kroker normalt lengre ut i fiskekjeften.
- Bruk håv med knuteløst, småmasket nett. Håven må være stor nok til å romme fisken uten at finner, hale og slimlag skades.

► Når fisken kjøres på stanga

- Få fisken inn mot land så raskt som mulig - unngå å kjøre fisken så lenge at den blir helt utslitt.
- Forsøk å trekk fisken ut av hovedstrømmen og inn mot roligere vann.
- Forsøk å bestemme hva slags type fisk du har på stanga og om fisken skal gjenutsettes.

► Når fisken skal gjenutsettes

- Ta fisken inn på et sted hvor den ikke skader seg unødige mot steiner, grus og kvister.
- Ikke gjenutsett fisk når vanntemperaturen stiger over 18 °C. Når temperaturen i vannet stiger, minker innholdet av oksygen, og fisken tåler mindre stress.
- Ikke bruk klepp eller tailer.
- Ikke trekk fisken inn på tørt land. Den kan da miste skjell og få sår og skader.
- Ikke løft fisken opp fra vannet - fisken skal hele tiden ha vann rundt seg.
- Kontroller fisken uten å løfte den ut av vannet; for eksempel med en hånd rundt halen og en hånd forsiktig under buken foran.
- Ikke løft fisken ut av vannet etter halen - da kan ryggen brette.
- Pass på så du ikke klemmer fisken. Den kan da få skade på vitale organer i buken.
- Løsne kroken forsiktig med krokløsertang.
- Håndter villaks som nettopp er kommet opp fra sjøen ekstra forsiktig. Tidlig i sesongen er villaksen ekstra utsatt for store skjelltap - med soppinfeksjon som følge.
- Unngå å veie fisken
- Anslå størrelsen av fisken med øyemål, eller mål lengden av fisken med fiskestanga. Du kan f. eks. sette tapemerker på fiskestanga ved 50 cm, 75 cm og 100 cm. Du kan senere lese ut av lengde-vekt tabellen nedenfor hvor tung fisken var.

ENKELTE SPORTSFISKERE ønsker av ulike årsaker å sette tilbake fisk, selv om de har lov til å beholde fisken. Dette gjelder for eksempel sportsfiskere som ikke ønsker å fylle fangstkvoten, eller som trives best med å gjenutsette fisken. Uansett hva som er årsaken til at fisk settes tilbake, er det viktig at den enkelte sportsfisker har best mulig kunnskap slik at håndteringen blir mest mulig skånsom for fisken. Her forklarer vi hvordan du skal gå fram.

► Når fisken skal gjenutsettes...

- Ta gjerne foto som et minne - få en venn til å ta bilde av deg og fisken.
- Snu fisken på rett kjøll i vannet når kroken er fjernet.
- Ta fisken ut på et dypere, strømrøkt, sted.
- Hold fisken med snuten mot strømmen, gjerne med en hånd forsiktig rundt halen og en rundt buken foran.
- Se at gjellelokkene beveger seg.
- Fortsett å holde fisken mens den kommer til hektene. Etter en liten stund vil fisken få mer krefter og automatisk forsøke å komme løs.
- Da er tiden for å slippe den fri.

Rapporter fangsten som gjenutsatt fisk hos fiskekortselger, eller den som leier ut fisket.

► Skal fisken settes tilbake eller ikke?

Forsøk å fastslå hvilken type fisk du har på stanga så tidlig som mulig. Fisken kan eventuelt undersøkes inne ved land med den ene hånden rundt halen. Dersom fisken er under minstemålet, er vinterstøing, eller av andre årsaker tilhører en kategori som etter fiskereglene ikke er fangbar, skal fisken settes tilbake.

Dersom fiskeren ønsker å gjenutsette fisken, selv om fiskereglene tillater at fisken beholdes, bør fiskens tilstand vurderes først. Fisk som blør fra gjellene, er tydelig skadet og fisk som ikke får tilbake livskraften skal ikke settes tilbake. Slike fisker bør sportsfiskeren ta på sin kvote, selv om planen var å gjenutsette fisken og selv om dette medfører at fisket opphører fram til neste fiskekvote. Fisk som allikevel kommer til å dø, bør avlives på en effektiv måte med slag mot hodet.

► Overlever fisken?

Sjansen for at fisken overlever når den settes tilbake avhenger av hvordan den håndteres og om fisken er skadet. Undersøkelser som Norsk institutt for naturforskning gjennomførte i Alta i perioden 1999 - 2003, viser at minst 95% av laks fanget på sportsfiskeredskap overlevde gjenutsetting og var tilstede på gyteplassene om høsten. Kun 4% av laksene ble fanget flere enn en gang.

FOTO: AUNAN AS

► Lengde-Vekt

Bruk fiskens lengde til å anslå vekten. Vekttabellen nedenfor gjelder for norsk atlantisk villaks og er utarbeidet av Norsk institutt for naturforskning. Lengden måles fra laksens snute til halespiss (total-lengde). Tabellen skiller mellom tre typer kroppsfasong hos laks; kort, middels og slank. Dersom laksen er ekstra bred eller ekstra tynn, kan man gå opp eller ned en klasse.

► Type kort

Dette er en bred lakstyp som er tung for sin lengde. Her finner elver som Namsen, Vosso, Målselv, Kobbelv, Årøy, m.fl. Alta dekkes også bra av denne klassen, men kan være noe tyngre.

► Type middels

Dette er vår vanlige laks fra elver som Gaula, Orkla, Etne, Repparfjord m.fl.

► Type slank

Dette er en tynn lakstyp som er lett for sin lengde. Her finner vi en rekke smålaksbestander som Figgjo, Årgårdsvassdraget, Norddalselva, m.fl., men også noen få elver med stor laks som for eksempel Skienselva og Numedalslågen. Elvene er gjerne strie og/eller har vanskelige vandringshindre.

▼ Lengde–Vekt tabell for norsk atlantisk villaks

Lengde i cm	Vekt (kg) Kort type	Middels	Slank	Lengde i cm	Vekt (kg) Kort type	Middels	Slank
47	1,06	0,98	0,92	89	7,3	6,9	6,2
48	1,13	1,05	0,98	90	7,5	7,1	6,5
49	1,2	1,12	1,04	91	7,8	7,4	6,7
50	1,28	1,19	1,1	92	8,0	7,6	6,9
51	1,36	1,26	1,17	93	8,3	7,9	7,1
52	1,44	1,34	1,24	94	8,6	8,1	7,4
53	1,52	1,42	1,31	95	8,8	8,4	7,6
54	1,61	1,5	1,39	96	9,1	8,7	7,8
55	1,7	1,6	1,47	97	9,4	9,0	8,1
56	1,8	1,7	1,55	98	9,7	9,3	8,3
57	1,9	1,8	1,63	99	10,0	9,5	8,6
58	2,0	1,9	1,72	100	10,3	9,8	8,9
59	2,1	2,0	1,81	101	10,6	10,1	9,1
60	2,2	2,1	1,91	102	11,0	10,5	9,4
61	2,3	2,2	2,0	103	11,3	10,8	9,7
62	2,4	2,3	2,1	104	11,6	11,1	10,0
63	2,6	2,4	2,2	105	12,0	11,4	10,3
64	2,7	2,5	2,3	106	12,3	11,8	10,6
65	2,8	2,6	2,4	107	12,7	12,1	10,9
66	3,0	2,8	2,5	108	13,0	12,4	11,2
67	3,1	2,9	2,7	109	13,4	12,8	11,5
68	3,2	3,0	2,8	110	13,8	13,2	11,8
69	3,4	3,2	2,9	111	14,1	13,5	12,1
70	3,5	3,3	3,0	112	14,5	13,9	12,5
71	3,7	3,5	3,2	113	14,9	14,3	12,8
72	3,8	3,6	3,3	114	15,3	14,7	13,1
73	4,0	3,8	3,4	115	15,7	15,1	13,5
74	4,2	3,9	3,6	116	16,2	15,5	13,9
75	4,3	4,1	3,7	117	16,6	15,9	14,2
76	4,5	4,3	3,9	118	17,0	16,3	14,6
77	4,7	4,4	4,0	119	17,4	16,7	15,0
78	4,9	4,6	4,2	120	17,9	17,2	15,3
79	5,1	4,8	4,4	121	18,3	17,6	15,7
80	5,3	5,0	4,5	122	18,8	18,0	16,1
81	5,5	5,2	4,7	123	19,3	18,5	16,5
82	5,7	5,4	4,9	124	19,8	19,0	16,9
83	5,9	5,6	5,1	125	20,2	19,4	17,3
84	6,1	5,8	5,2	126	20,7	19,9	17,8
85	6,3	6,0	5,4	127	21,2	20,4	18,2
86	6,6	6,2	5,6	128	21,7	20,9	18,6
87	6,8	6,4	5,8	129	22,2	21,4	19,1
88	7,0	6,7	6,0	130	22,8	21,9	19,5